

власним досвідом, допомогти віднайти внутрішній сенс творчості. Розуміння з боку викладача створює духовну безпеку, де здобувач вищої освіти може не лише навчатися, а й зростати як особистість. Саме це є ознакою справжньої педагогіки натхнення – виховання не технічно вправного виконавця, а цілісної людини, відкритої до творчості й життя.

Отже, анкетування підтвердило, що здобувачі вищої освіти сприймають викладача не лише як носія знань, а як партнера у процесі творення. Їхнє відчуття натхнення безпосередньо пов'язане не з рівнем складності програми, а з атмосферою, яку створює педагог.

У підсумку, педагогіка натхнення – це не сукупність прийомів, а світогляд викладача. Вона вимагає від педагога цілісності, духовності й глибокого розуміння сутності мистецтва як мови душі. Саме такі викладачі стають тими, хто не просто навчає, а змінює життя здобувачів вищої освіти, допомагаючи їм відчувати: творчість – це покликання, а не професія.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: особистісно орієнтований підхід. Либідь, 2003.
2. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. К.: МАУП, 2000.
3. Кисельов М.М. Психологія творчості та педагогічної майстерності. Харків: Основа, 2015.
4. Шпіца Р.І. Мистецька освіта: методика навчання освітньої галузі «Мистецька освіта»: навчально-методичні матеріали. Київ: КУ імені Бориса Грінченка, 2021.
5. Левченко М., Терешенко Н., Кузнецов С. Мистецтво і мистецька освіта в сучасному світі: інтерактивні додатки та онлайн-платформи для розвитку таланту та креативності. Київ, 2024.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.05>

Глуханюк В.М., м. Вінниця
e-mail: vitalijgluhanuk5@gmail.com

Загоруйко Б.М., м. Вінниця
e-mail: zagorujkobogdan4@gmail.com

Яковець В.М., м. Вінниця
e-mail: vkvts@icloud.com

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуті можливі шляхи розв'язання проблем екологічного виховання молоді в контексті сучасної освіти, технології екологічного виховання для забезпечення ефективних умов та здійснення процесів суб'єктифікації, результатом чого є формування су'єктивного ставлення особистості до природи.

Ключові слова: екологічна проблема, екологізація знань, екологічна культура, свідомість, виховання.

Annotation. The article considers possible ways to solve the problems of environmental education of youth in the context of modern education, environmental education technologies to ensure effective conditions and implement subjectification processes, the result of which is the formation of a subjective attitude of the individual towards nature.

Keywords: an ecological problem, ecologization of knowledge, ecology culture, consciousness, training.

Постановка проблеми. Нині проблема взаємодії людини й природи, а також впливу людської спільноти на навколишнє середовище загострилась і набула глобального масштабу. Розв'язання найважливіших проблем сучасності неможливе без розвитку екологічної освіти та виховання. Розширення зон екологічних нещасть і реальність всесвітньої екологічної катастрофи, яка наближається, висувають на порядок денний проблему невідкладної і

життєво необхідної екологізації системи освіти [5, с. 103].

Мета статті – виокремлення основних питань екологічної підготовки майбутнього вчителя технологій, які дають можливість визначити напрями науково-теоретичного і практичного вирішення вказаної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для вирішення згаданих проблем необхідна широкомасштабна екологічна підготовка усіх верств населення, під якою розуміємо психолого-педагогічний процес впливу на людину, метою якого є формування теоретичного рівня екологічної свідомості, що в систематизованому вигляді відображає різноманітні сторони єдності світу, закономірності діалектичної єдності суспільства та природи, певних знань та практичних навичок раціонального природокористування.

До причин слабкої участі населення України в розв'язанні екологічних проблем Н. Казанішена відносить:

- недостатність знань і уявлень про масштаби екологічних проблем, причини їх виникнення;
- незнання шляхів виходу із кризової ситуації;
- безвідповідальне ставлення до результатів своєї діяльності;
- екологічні проблеми та їх вирішення розглядаються населенням як справи відповідних організацій, органів влади;
- недооцінка власних сил у подоланні локальних екологічних проблем, відсутність усвідомлення зв'язків між локальними та глобальними екологічними проблемами;
- неусвідомленість потреби та відсутність бажання змінювати, гармонізувати взаємини із природою тощо [3, с. 179].

Актуальною і гострою є нині проблема формування в молоді екологічної культури, одним із показників якої є шанобливе ставлення до природи. Науковці зазначають, що «...проблеми виховання нових поколінь, становлення їх культури мають бути нерозривно пов'язані з формуванням екологічного світогляду та екологічної культури, що ґрунтується на збереженні довкілля, формуванні діалогічного підходу до природи, підпорядкуванні технічного прогресу екологічним вимогам та законам співіснування» [3, с. 204].

Екологізація освіти, на думку багатьох науковців, – один із найефективніших шляхів розв'язання екологічних проблем. Основним завданням екологічної освіти є виховання екологічної свідомості, що забезпечує гармонійне співіснування людського суспільства з навколишнім природним середовищем та охорону довкілля від техногенних забруднень [6, с. 416].

Науковці наголошують на необхідності екологізації мислення сучасних поколінь та формуванні екологічної культури населення. Місію створення нової системи взаємодії людини й природи багато вчених відводять учителю. Для успішного її вирішення, як стверджує В. Назарук, він має бути компетентним у цих питаннях, тобто володіти еколого-психологічною компетенцією [6, с. 228].

Найголовнішими причинами екологічної кризи є низький рівень екологічної свідомості людей, незнання та ігнорування ними і суспільством законів розвитку природи, безсистемне і споживацьке ставлення до її ресурсів. Тому для вирішення екологічних проблем необхідна підготовка таких фахівців, які б змінили екологічну стратегію і тактику, були здатні проводити відповідну екологічну політику, організовуючи формування екологічної культури громадян України.

Інтегративний характер екологічних знань, суперечності, що мають місце в структурі взаємин «людина-природа» зумовлюють необхідність підготовки молоді до розв'язання проблемних екологічних ситуацій поза залежністю їхнього професійного визначення [3,

с. 204]. Тому одним із стратегічних завдань вищої школи є формування екологічної компетентності майбутніх фахівців. Це вимагатиме вдосконалення всіх компонентів педагогічного процесу закладів вищої освіти (ЗВО), створення умов для забезпечення якісно нового розуміння місця людини в системі «людина-природа-суспільство» з позиції гуманізму й духовності.

Значний внесок у виховання екологічної свідомості шкільної молоді, на нашу думку, може зробити вчитель трудового навчання. Вчитель технологій – це фахівець-практик, організатор і вихователь учнівських колективів, від світоглядної позиції якого багато в чому залежить, як і в якому напрямі, з урахуванням яких пріоритетів будуть розгортатися виробничі й життєві процеси в майбутньому. Він формує в учнів ставлення до праці, предметами якої споконвіків були об'єкти природи. А тому в умовах глобальної екологічної кризи саме вчитель технологій покликаний сформувавати в учнів ціннісне і шанобливе, а не суто споживацьке ставлення до природи. Проте, як свідчить практика, проблема екологічної підготовки майбутнього вчителя ще не була предметом вивчення.

Аналіз психолого-педагогічних основ формування відповідального, бережливого ставлення до природи в учнів показує, що методи та прийоми навчання й виховання мають бути спрямовані на переведення у внутрішній світогляд особистості соціальних екологічних орієнтирів: знань, умінь, ціннісних характеристик та ідеалів, принципів, правил ставлення цивілізованого суспільства до навколишнього природного середовища [5, с.177]. Визначальним для розв'язання екологічних проблем сучасності є виховання такої особистості, яка б мала розвинене екологічне мислення, екологічну свідомість, сформовану екологічну «тактику» поведінки, була зорієнтована на збереження та збагачення навколишнього середовища [6, с. 227].

Погоджуємось, що «...проблеми виховання нових поколінь, становлення їх культури мають бути нерозривно пов'язані з формуванням екологічного світогляду та екологічної культури, що ґрунтується на збереженні довкілля, формуванні діалогічного підходу до природи, підпорядкуванні технічного прогресу екологічним вимогам та законам співіснування» [3, с. 204]. Тому вважаємо, що основною метою екологічної підготовки вчителя технологій є розвиток його екологічної культури, що забезпечить його готовність до природозберігальної, природоохоронної та еколого-виховної діяльності в школі. До еколого-виховної діяльності на уроках технологій відносимо еколого-естетичне виховання та виховання шанобливого й відповідального ставлення до природи.

Висновки. Екологічні проблеми є міждисциплінарними, мають комплексний характер. Тому в педагогічному ЗВО має здійснюватися філософська інтеграція різнорідних знань, поглядів на природу, людину та суспільство. Це вимагає орієнтування на нові принципи екологічної освіти, зокрема: оцінювання природи з різних позицій: економічних, соціальних, законодавчих, культурно-естетичних. Головним завданням викладачів ЗВО є навчити майбутніх учителів технологій мислити такими категоріями, які б допомогли їм усвідомити свою природну сутність, невіддільність від природи, зрощення з нею, а звідси – й уміння застосовувати набуті знання для подальшого її збереження і розвитку, зокрема й завдяки екологічному вихованню учнів.

Список використаних джерел:

1. Глуханюк В.М., Шимкова І.В., Гаркушевський В.С., Цвілик С.Д., Іванчук А.В. Екологічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 65. С. 124-135.
2. Глухова Г.Г. Аксіологічний підхід до формування екологічної культури студентів вищої

технічної школи. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. Вип. 45. С. 203-208.

3. Казанішена Н.В. Екологічна підготовка майбутнього педагога як фактор гармонізації взаємин людини і природи. *Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій: наука, освіта, практика*: зб. праць за матер. всеукр. наук.-практ.конф. Хмельницький: Технологічний університет Поділля, 2003. С. 176-179.

4. Малинівська Л.І. Формування відповідального ставлення до природи як проблема в науковій літературі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*: зб. наук. праць. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2008. № 37. С. 174-177.

5. Мананкова О.П. Формування екологічної культури майбутнього педагога. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2006. № 17. С. 103-106.

6. Матвієнко О.В.; Карпенко О.В. Європейські засади екологічної освіти: інституційна підтримка та нормативно-правове забезпечення. *Освітньо-науковий простір: журнал*. 2025.

7. Назарук В.П. Теоретико-методологічні аспекти формування еколого-психологічної компетенції. *Актуальні проблеми психології. Екологічна психологія*: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. К.: «Логос», 2004. Т. 7, Вип. 7. С. 226-233.

РОЗДІЛ II

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ, ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО І ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЇЇ СКЛАДОВИХ

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.06>

Дубова Н.В., м. Умань

e-mail: n.v.dubova@udpu.edu.ua

Філімонова І.А., м. Умань

e-mail: irunafilimonova@gmail.com

РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті розглянуто значення сучасних освітніх технологій у формуванні предметних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання харчової галузі. Здійснено аналіз можливостей упровадження цифрових інструментів під час вивчення дисциплін «Санітарія та гігієна закладів харчування» та «Ресторанна справа». Особливу увагу приділено використанню віртуальних лабораторій, інтерактивних кейсів, технологій доповненої та віртуальної реальності, симуляторів і гейміфікації, які сприяють підвищенню ефективності навчання та формуванню практичних умінь. Зазначено, що застосування сучасних технологій забезпечує розвиток аналітичного мислення, самостійності, відповідальності, а також здатності адаптуватися до цифрових змін у сфері ресторанного господарства.

Ключові слова: сучасні технології, професійна освіта, предметні компетентності, педагог професійного навчання, харчова галузь, санітарія та гігієна, ресторанна справа, цифрові інструменти, інноваційне навчання.

Abstract. The article explores the significance of modern educational technologies in developing subject competencies of future vocational education teachers in the field of food technologies. The study analyzes the possibilities of integrating digital tools into the learning process of the disciplines «Sanitation and Hygiene of Catering Establishments» and «Restaurant Management». Particular attention is given to the use of virtual laboratories, interactive case studies, augmented and virtual reality technologies, simulators, and gamification, which enhance learning efficiency and foster the formation of practical skills. The application of modern technologies contributes to the development of analytical thinking, independence, responsibility, and the ability to adapt to digital transformations in the restaurant industry. The findings emphasize that innovative approaches in teaching technical and professional disciplines create favorable conditions for combining theoretical knowledge with practical experience, which is crucial for the professional growth of future educators.

Keywords: modern technologies, vocational education, subject competencies, vocational education teacher, food industry, sanitation and hygiene, restaurant management, digital tools, innovative learning.

Одним із пріоритетних напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх педагогів харчової галузі є впровадження сучасних технологій навчання, які поєднують теоретичну, практичну та дослідницьку діяльність здобувачів вищої освіти. Використання інноваційних освітніх технологій сприяє формуванню предметних компетентностей, необхідних для ефективного виконання професійних завдань у сфері ресторанного господарства, контролю санітарно-гігієнічних вимог, організації обслуговування споживачів та управління закладами харчування.